

ГЛАВА VI

КРУМЪ И ОМОРТАГЪ

История на българитѣ отъ преселването въ Мизия до покръстването имъ (679—864). — Дулоиди. — Войни на Константина V Копронимъ. — Ханове Крумъ и Омортагъ. — Борба съ гърцитѣ и франкитѣ. — Омортаговъ надписъ. — Разширение на българското могъщество отъ Цариградъ до Тиса.

Закрепването на Испериховата орда въ областта между Дунава и Балкана (Хемъ) причинило рѣзка промѣна въ отношенията на цѣлия полуостровъ. Къмъ враговетѣ на римската империя се прибавилъ единъ противникъ още по-опасенъ, защото се намиралъ твърде близко. Мизия била изгубена безвъзвратно. За да спаси Тракия, императорътъ чрезъ договоръ съ българитѣ се задължилъ да плаща данъкъ и се отрекълъ отъ претенциитѣ си върху Мизия. Затова Тракия, поради опасността, що я застрашавала, била издигната въ провинция (thema) и получила особено военно управление¹.

До сега историята на българския народъ отъ преселването въ Мизия до покръстването представя дълга редица кървави походи, още непроучени всестранно. Отъ туземнитѣ известия нѣма нищо друго, освенъ често споменувания списъкъ на князетѣ и надписитѣ; всичко, каквото знаемъ за това време, е основано върху свидетелството на византийци и франки.

Презъ VIII вѣкъ полуостровътъ се състоялъ отъ три части. Тукъ били: *Романия* (така се наричала римската държава у славянитѣ и латинцитѣ), обемаща Тракия и крайбрежията македонски, тесалийски, ахайски, епирски и далматински; *България* между Хемъ и долния Дунавъ и *Славиния* отъ Хемъ до Пелопонесъ и до Адриатическо море, състояща се отъ множество дребни княжества на тимочани, моравяни, бърсяци, смолени, драговичи, сагудати, велигостичи и др. Историята на тая епоха се състои въ това, че когато Романия ослабвала отъ постоянни войни, България се разширявала постепенно чрезъ присъединяване на славянски княжества, докато най-подиръ при Симеона (888—927) всички голѣми княжества на Славиния вече се намирали въ предѣлитѣ на българската държава.

Исперихъ (у гърцитѣ Аспарухъ), основателътъ на българската държава, князувалъ — споредъ сведенията отъ списъка на князетѣ — всичко 61 година (приблизително отъ 640—700). Императоръ Юстинианъ II Ринотметъ, последенъ отъ династията на Ираклия, отказалъ да плаща данъкъ; тогава раздражениятъ Исперихъ излѣзълъ на походъ противъ гърцитѣ, ала претърпѣлъ поражение. Затова пъкъ българитѣ нападнали на императора, когато се връщалъ отъ експедицията си въ македонска „Славиния“ по такъвъ начинъ, че той само съ мъжа се спасилъ (687 год.).

Приемникътъ на Испериха, *Тервелъ* (Τέρβελης, 700—720), станалъ главна опора на Юстиниана II. Когато последниятъ билъ сваленъ и отведенъ на заточение въ Кримъ, той се спасилъ отъ тамъ на лодка и пристигналъ при ус-